

Prolog

Îmi amintesc momentul când am simțit prima oară că, undeva, cineva mă așteaptă, într-o țară pe care eu nu o știam încă. Tocmai căzusem de pe bicicletă pe aleea cu pietriș din fața casei bunicii mele. Ea m-a dus înăuntru, m-a așezat la masa din bucătărie, pe care frământa aluatul pentru pâine, și mi-a dat un suc Ribena ca să uit că genunchiul mi se umpluse de sânge. Abia începusem să fac cercuri cu paharul în făină când ea mi-a zis : „Vrei să-ți spun o poveste ?“ Mi-a zâmbit în timp ce își ștergea mâinile pe șorț. Știa că mă dădeam în vânt după poveștile ei.

În vremurile de odinioară, printre crestele ascuțite ale munților din Sierra Madre, trăia un bandit. I se spunea El Jefe, adică Șeful. Lumea zicea că niciunui om care-i văzuse vreodată fața nu-i era dat să supraviețuiască.

Dar tatăl meu, străbunicul tău, Arturo, știa că lucrul acesta nu era adevărat. El îl cunoscuse pe acel om.

Arturo lucra la filatura de bumbac, dar, întotdeauna când avea ceva timp liber, mergea călare prin pădurea de cactus, făcea ce făcea și ajungea în livada de mango – nu-i plăcea niciun alt loc mai mult decât livada asta, în tot Mexicul. Era ferită de vânt și adăpostită de soare. Lui Arturo îi plăceau nespus dansul colorat al fluturilor ce veneau acolo neîncetat, păsările cântătoare și clipocitul liniștit al râului. Pământul era acoperit de iarbă înaltă

și deasă, care ascundea fructele de mango ce cădeau din pomi.

Într-o bună zi, pe când Arturo se afla acolo, a auzit un zgomot, și-a ridicat privirea și l-a văzut pe El Jefe stând în fața lui. Peste cămașa neagră, acesta purta o bandulieră și o centură, era încălțat cu cizme din piele de aligator, iar pe cap avea un sombrero negru tras pe frunte, că nu i se vedeau ochii.

— Sunt vremuri grele, Don Arturo, a spus el cu o voce groasă și tunătoare. Trebuie să-i îmbrăcăm și să-i hrănim pe oameni. Ce zici, vrei să ne ajuți și pe noi ?

Arturo i-a făcut semn că da. Nu-l deranja să i se ceară bani, pentru că-i era milă de oamenii lui El Jefe. Își amintea cum e să fii sărac.

— O să las o pungă de arginți între ramurile pomului ăstuia, i-a răspuns el.

A doua zi, Arturo a pornit la drum cu punga cu arginți. De data asta, nu s-a mai uitat după fluturi și nu a mai ascultat susurul râului. Când a fost sigur că nu îl vede nimeni, a pus punga cu arginți între ramurile copacului și s-a urcat repede înapoi pe cal. A doua zi, punga nu mai era acolo.

Timp de mai multe luni, Arturo nu l-a mai văzut pe El Jefe. Umbla zvonul că ar fi fost ucis într-un duel. Mai circula și un alt zvon, cum că ar fi murit în timpul revoluției, când lupta în fruntea oamenilor ridicați împotriva armatei. Însă, într-o zi, când Arturo scria o scrisoare în livada de mango, a auzit zgomot de pași și trosnet de crengi uscate. Apoi a auzit cum undeva, aproape de el, cineva se împiedică și cade. S-a ridicat și l-a văzut pe El Jefe, care venea spre el șchiopătând. Avea cămașa sfâșiată și pe un obraz îi șiroia sângele.

— Don Arturo, a zis el cu voce răgușită, doar puțin mai tare decât o șoaptă.

— Cu ce te pot ajuta? l-a întrebat Arturo. Vrei niște apă?

El Jefe a clătinat din cap. Ai fost bun cu noi, Don Arturo. De asta, am venit să-ți spun că trebuie să pleci. Lumea spune că se va da un atac. Dacă nu pleci, o să fii omorât.

Străbunicul tău trăise mulți, mulți ani în Mexic. Acolo lucra, acolo avea două case și acolo erau toți prietenii lui. Dar, în acea clipă, a fost nevoit să aleagă.

Chiar în după-amiaza aceea, a încălecat pe cal și nu s-a mai întors niciodată acolo.

— E adevărat, bunico? am întrebat-o eu.

Mi-a răspuns așa cum făcea mereu.

— Pentru fiecare poveste, există trei versiuni: versiunea mea, versiunea ta și cea adevărată. Am traversat salonul bunicii ca să mă uit la cele două fotografii în alb și negru agățate una lângă alta, deasupra șemineului. Într-una dintre ele, un bărbat îmbrăcat în tunică stătea pe un scaun cu spătar drept. Ținea în mână un baston cu vârful de argint, iar pe un deget purta o verighetă. Avea fruntea lată, părul dat pe spate și o mustață mare și stufoasă, ale cărei vârfuluri păreau a fi de ceară. Ochii lui erau limpezi și aveau o expresie serioasă, o privire care degaja un aer de respectabilitate austeră. Era Arthur, străbunicul meu, așa cum și-l amintea bunica.

În cealaltă fotografie se vedea un bărbat călare pe un bidiviu. Purta cizme cu pînteni lungi și un sombrero. Peste piept avea petrecut un lasou, iar la centură se observa o sabie și un pistol. Asta era poza care-mi plăcea la nebunie. Mi-l închipuiam pe omul din fotografie tăind tufișuri și ramuri prin junglă, vânând tigri, călărind alături de oamenii lui *El Jefe* prin pădurile de cactus, urmăriți îndeaproape de soldați. Peste crupa calului stătea atârnată o traistă grea, în care se găsea contribuția lui la cauza rebelilor, prețul plătit de el pentru libertate. Pe deget nu i se mai vedea verigheta, iar pe fața lui nu se zărea nimic în afară de o urmă de zâmbet. Acesta era Arturo, străbunicul mereu prezent în poveștile bunicii mele.

Două nume, un singur bărbat. Două versiuni și un adevăr care lipsea.

* *
* *

Arthur Greenhalgh s-a născut la 9 octombrie 1875 la Tottington, satul din Lancashire, unde tatăl lui, Henry, avea o filatură de bumbac. Tatăl lui i-a făcut cunoștință cu Don Domingo, un om de afaceri din Spania, a cărui familie se ocupa cu negoțul de bumbac în Mexic. Când Don Domingo a plecat din Anglia să lucreze la firma familiei lui, i-a cerut lui Arthur să se ocupe, în numele firmei, de transportul de utilaje până în Mexic. Arthur era încă adolescent când tatăl lui, rămas văduv, a dat faliment și a murit, lăsându-l fără slujbă și fără o lețcaie în buzunar. Mai târziu, i-a spus bunicii că, în acea perioadă, era paralizat de teama că va veni o zi când se va pomeni bătrân, și uitându-se în urmă, își va da seama că niciodată nu a plecat nicăieri și nu a făcut nimic în viață. Cu toate astea, Don Domingo, impresionat de felul în care Arthur reușea să organizeze transporturile pe mare, i-a venit în ajutor oferindu-i un loc de muncă. În 1898, într-o dimineață de septembrie, Arthur și-a luat rămas-bun de la iubita lui, Mariah, și a pornit spre aventurile lui mexicane.

După mai bine de o sută de ani, am fost și eu paralizat de aceeași frică, spunându-mi în sinea mea că viața trece pe lângă mine și eu nu fac nimic. După terminarea facultății, am mers să locuiesc la Londra. Aveam multe lucruri în viață pentru care o groază de oameni m-ar fi invidiat: prieteni de nădejde, interesanți, propriul apartament și o slujbă bună. Dar mi se părea că lipsește ceva, că în viața mea încă stăruie ceva nerezolvat. Era ceva anume în istorisirile bunicii mele care mă urmărea fără încetare, aproape obsesiv. Întotdeauna admirasem felul în care, la un moment dat, Arthur și-a luat pur și simplu viața în propriile mâini și a plecat singur în necunoscut. Întotdeauna fusesem fascinat și îngrozit deopotrivă de modul în care a trebuit să plece în pripă,

din Mexic, o țară unde nu s-a mai întors niciodată. De ce mi se spunea că și-ar fi pierdut viața dacă ar fi rămas? Ce o fi lăsat în urmă? mă întrebam eu neîncetat.

Într-o bună zi, bunica m-a sunat să mă cheme la ea. Căutase niște lucruri prin garaj și găsisese ceva ce credea că m-ar interesa.

— Ce este? am întrebat eu, dar ea nu a vrut să-mi răspundă, zicându-mi doar că nu-mi va părea rău.

La sfârșitul săptămânii următoare, am mers la ea, acasă în Sheffield. M-a condus în sufragerie, iar acolo, pe masa la care tatăl ei scrisese scrisorile adresate „prietenilor pe care îi lăsase în urmă“, se afla valiza din piele maro folosită de el prima dată, când a plecat în Mexic. Mi-am trecut mâna peste partea de deasupra – era moale când o atingeai, practic nu avea nicio urmă de încrețitură sau zbârcitură. Pe ea se vedeau inscripționate literele A.G.; într-o parte se găsea un abțibild lipit la vama S. U. A., încă nedesprins complet, și o etichetă pe care era trecută adresa, legată de mâner cu panglică roșie.

— E încuiată? am întrebat-o pe bunica.

— Deschide-o!

Am apăsat pe clipsurile laterale. Au sărit făcând *trosc*, ca și cum conținutul era disperat să iasă la lumină. Am ridicat capacul și am simțit imediat mirosul slab al cărților de rugăciuni. Căptușeala albă de bumbac era presărată cu pete ruginii. Pe fundul valizei se găseau două plicuri și o carte. Am luat în mână întâi plicul mai mic. La destinatar era trecut Mariah Nuttall, din Tottington, Lancashire, iar scrisul de pe plic nu se deosebea prea mult de scrisul meu.

— Mama mea, a zis bunica. E o scrisoare pe care tatăl meu i-a trimis-o când se afla în drum spre Mexic.

— Nu știam că scrisoarea asta mai există încă, am spus eu, ținând-o cu atenție în mâinile care începuseră să-mi tremure.

— Uitasem cu totul de ea până săptămâna trecută, când am dat de ea cotrobăind pe ici, pe colo.

Am deschis plicul și m-am uitat înăuntru. Hârtiile erau îndoite, iar cerneala neagră-albăstruie se impregnase și se împrăștiase pe hârtia subțire. Am pus-o deoparte, pentru că voiam să o citesc mai târziu și să-i savurez fiecare cuvânt. Apoi am luat celălalt plic, care era mai voluminos. În el am găsit în jur de douăzeci de fotografii. Spre deosebire de cele de pe perețele bunicii, acestea aveau mărimea unei cărți poștale și erau făcute sul. Prima înfățișa un bărbat ce purta niște pantaloni bufanți albi cărând un butoi, pe care îl proptise în fața lui, și o putină, amândouă atârdate de niște curele petrecute peste capul lui aplecat. Pe spatele pozei era scrisă cu creionul o însemnare mai lungă: *Aici, în Zacatecas, apa trebuie cumpărată, la fel ca laptele, la litru... Paloarea oamenilor săraci e cadaverică, din cauza metalelor din apa râului.*

— Era mereu foarte îngrijorat de soarta celor sărmani, a spus bunica, luând fotografia din mâna mea și privind-o.

Mai erau și alte poze: cu o familie care gătea *tortillas* pe niște pietre plate pe malul unui râu, vânzători de pălării, măgari cu spinarea încărcată de vase de ceramică și coșuri din răchită împletită, o femeie vâslind pe o plută făcută din bușteni, lucrători strângând frunze de palmier – *oamenii ăștia trăiesc sus în munți și vânează cu arcul*, o mină din Guanajuato, un bărbat cu sacou și cravată, care stătea semeț cu mâinile în șolduri, în fața unor indieni acoperiți cu o fâșie de pânză petrecută în jurul șalelor. Mai multe poze erau făcute în orașul Chapala, una cu o barcă într-o stare jalnică, alta cu un obelisc straniu, denumit Turnul Speranței. Arturo nu apărea în niciuna, însă fiecare dintre ele avea pe verso o explicație sau o descriere detaliată.

Apoi am ajuns la o poză cu o tânără mexicană frumoasă, care purta un voal și ținea în brațe o chitară. Pe spatele fotografiei era scris doar un cuvânt: *María*.

— Cine e femeia asta? am întrebat eu.

— Drăguță, nu-i așa? Bunica a făcut o pauză de câteva clipe, timp în care a privit fotografia cu atenție. Nu știu cine este, dragă.

Am întors plicul cu fundul în sus ca să văd dacă mai există și alte fotografii sau poate vreo însemnare despre Maria. Pe masă a căzut un inel.

Bunica și-a dus mâna la gură, uimită.

Eu l-am ridicat și l-am întors între degete. Era un inel simplu, de argint, cu o pietricică de culoarea chihlimbarului.

Ea mi l-a luat din mână.

— Este „Piatra Adevărului“.

— Piatra Adevărului ? m-am mirat eu. Nu auzisem niciodată de așa ceva.

— Tata a găsit-o pe o cărare de munte, lângă livada de mango. Băștinașii indieni i-au spus că piatra își schimbă culoarea în funcție de cât de aproape ești de adevăr. Apoi, bunica și-a pus inelul pe deget. Dacă spui sau trăiești un neadevăr, piatra se face maro închis sau roșie. Dacă spui adevărul, se face verde sau albastră. Ne-am uitat amândoi la piatră. La început nu s-a întâmplat nimic, nicio schimbare de culoare, dar apoi a devenit mai întunecată, un fel de maroniu-mov, după care s-a transformat într-un siniliu, un albastru de culoarea cerului. Bunica mi-a zâmbit. „Vezi ?“

Eram destul de sigur în sinea mea că nu putea fi decât un fel de talisman care își schimbă culoarea de căldura degetelor care îl țin, dar, pentru că nu voiam ca neîncrederea mea să o supere pe bunica, am făcut un semn aprobator cu capul și mi-am îndreptat atenția spre ultimul lucru rămas în valijoaară.

— Ce carte e aia ?

— Ghidul folosit de tatăl meu. Bunica a luat cartea și mi-a dat-o. Era un ghid Baedeker, al Statelor Unite și al Mexicului, publicat în 1893. La fel ca fotografiile, ghidul era plin de notițele străbunicului meu. Am răsfoit cartea și am nimerit peste o pagină pe care acesta făcuse mai multe sublinieri: „Mexicul vă oferă șansa de a întâlni o civilizație extrem de neobișnuită și de pitorească, răsplătind călătorul cu vârf și-ndesat pentru efortul de a ajunge aici, oferindu-i clipe de neuitat“.

În clipa aceea am știut că trebuie neapărat să plec în Mexic.

Bunica mi-a dat voie să iau cu mine, la Londra, ghidul, scrisoarea și fotografiile. Ea a păstrat, în schimb, așa-numita Piatră a Adevărului și mi-a promis că-mi va spune ce culoare are de fiecare dată când o să vorbim.

După câteva săptămâni, la serviciu s-a anunțat că urmează o perioadă de restructurări. Mi s-a părut o ocazie bună și m-am oferit să mă înscriu pentru disponibilizare voluntară. Am sunat-o pe bunica, i-am spus vestea și i-am zis că mi-am făcut un plan să merg pe urmele tatălui ei, în Mexic. Nu a fost chiar atât de bucurătoare pe cât mă așteptam.

— Ai o slujbă bună, mi-a spus. Nu renunța la ea. Îmi amintesc cum e să fii sărac. Când tata s-a întors din Mexic, nu aveam nimic.

— Ei, stai liniștită, o să am niște bani... Voi primi o compensație. Destul cât să nu-mi fac griji cam șase luni, poate și mai mult.

— Bine, dar unde-o să mergi? Totul e foarte nesigur.

— La fel ca atunci când a plecat tatăl tău.

— Nu vreau să te duci până acolo degeaba, să pierzi timpul, de-asta îți spun...

— N-o să fie degeaba.

— De unde știi?

— Uite-așa, simt eu că o să iasă ceva.

Știam că asta trebuie să fac, dar nu voiam să plec fără știrea și binecuvântarea ei. Oare cum puteam să o conving, să o câștig de partea mea? Aș fi vrut să o întreb: bunico, ce spune Piatra Adevărului, ce culoare are? Dar am renunțat.

Câteva clipe n-a scos niciun cuvânt.

— Ai grijă doar să te-ntorci cu bine.

Aruncă balastul și trăiește-ți viața

SS Cephalonia
20 septembrie 1898

Dragă Mariah,

Nimic nu m-ar fi putut pregăti pentru ziua de astăzi. Nici nu-mi vine să cred că azi-dimineață încă așteptam împreună căruța cu produse lactate în fața magazinului Uncle Johnn, ca să urc în ea și să ajung la Bury. În timp ce stau aici și mă uit pe hublou, mă gândesc la ceea ce mi-ai spus tu – adică la faptul că e mai greu pentru cei care rămân pe loc, decât pentru cei care pleacă. Te rog să mă crezi că aici nu ai dreptate, nu e adevărat. Călătoria acesta este o necesitate pentru mine, nu o plăcere. Ceva ce trebuie neapărat să fac. Sunt ca un soldat căruia i se ordonă să plece pe front.

Vreau să-ți spun câteva cuvinte despre cum a fost voiajul până acum, pentru ca, atunci când o să-l faci și tu, să ți se pară mai familiar și astfel lucrul acesta să te ajute.

După ce mi-am pus geamantanul în cușetă, i-am privit pe pasagerii de la clasele a patra și a cincea cum se îmbarcau, ceva mai departe, la nivelurile inferioare ale navei. Familii întregi care se opinteau să-și care agoniseala adunată de-a lungul vieții, fiecare om trăgând după el tot felul de valize

și bagaje, în funcție de dimensiunea și de greutatea fiecărui obiect în parte: saltele făcute sul, prelate și țesături groase strânse și legate cu sfoară, obiecte de uz casnic, oale, tigăi, ibrice și fiare de călcat smălțuite. Am văzut femei cu fuste soioase cu tivul plin de noroi întărit, pe soții și pe fiii lor care, în loc de fular la gât, aveau doar niște eșarfe mici pe care și le îndesaseră în veste. Judecând după hainele pe care le purtau, probabil că unii își cheltuiseră și ultimul sfaț pe biletul pentru America. Sper, din toată inima ca, odată ajunși acolo, să nu li se pară că au făcut drumul de pomană.

Apoi a sunat clopotul pentru îmbarcare. Toți cei care îi însoțeau pe pasageri au fost nevoiți să părăsească vaporul. Henshaw, un tip care stătea cu mine în cabină, și-a îmbrățișat soția și a izbucnit în plâns. Nevrând să asist la scenă, m-am întors cu spatele la ei. Motoarele au început să huruie, apa să spumege, iar elicele puternice să se învârtă rapid. Stewarzii firmei Cunard circulau încoace și încolo pe punte împărțind pasagerilor panglici colorate, roșii, albastre, galbene și verzi. Am văzut o femeie, de la clasa a patra ținând strâns la piept un ghem de lână. Mama ei, aflată pe țarm, ținea de celălalt capăt al lui, sperând probabil în sinea ei că America nu se afla mai departe decât lungimea firului de lână. De pe puntea de promenadă s-au aruncat flori. Când s-a ridicat lanțul ancorei, s-a auzit un zăngănit și un huruit metalic asurzitor. Vaporul s-a îndepărtat de chei cu o mișcare lină. Panglicile bătute de vânt s-au întins la maximum, au rămas așa câteva clipe și apoi s-au rupt. Ghemul de lână s-a deșirat și a sfârșit în valuri. Strigătele de pe țarm au devenit tot mai îndepărtate. După câteva secunde, nu mai puteam să disting fețele oamenilor rămași la debarcader.

Mi se părea că o parte a sufletului meu fusese sfâșiată, la fel ca panglicile azvârlite în apă de pe punte, dar, în același timp eram și bucuros că, în sfârșit, venise și momentul

despărțirii. Noi ne luaserăm deja rămas-bun. De-acum rămăsesem singur, așteptând începutul acestei noi vieți.

Pe vremuri fusese ușa de aur pe care Arturo, la fel ca milioane de oameni înaintea lui, a deschis-o sperând să găsească un viitor mai bun. Acum, numele CUNARD abia dacă mai putea fi deslușit în succesiunea de litere acoperite de rugină, de pe bolta de deasupra porții, iar debarcaderul era o fâșie lungă și îngustă de asfalt, plină de hârtoape, părăsită, care se întindea până spre mijlocul râului Hudson. Apa era foarte agitată, de un gri închis, și părea aproape înghețată. Genul de loc unde mafioții vin să scape de un cadavru.

Am lăcrimat din cauza vântului aprig în timp ce mă plimbam de-a lungul pontonului vechi și m-am așezat pe o bancă retrasă, orientată cu fața spre apă. Sperasem că aerul proaspăt îmi va pune ordine în gânduri, destul de confuze încă după șampania băută cu o zi înainte, în avion. Pescărușii se roteau și se văitau deasupra mea, iar strigătele lor îmi înrăutățeau durerea de cap. Lângă picioarele mele erau câteva zeci de chiștoace și trei sticle de rom Boca Chica, aproape goale.

În fața băncii se afla o barieră de beton, acoperită complet de graffiti. În ciuda faptului că majoritatea desenelor erau cam grosolane și sugerau lucruri care, din punct de vedere anatomic, păreau imposibile, era clar că, pentru unii, capătul pontonului se dovedise a fi o sursă de inspirație. *Ce-ar fi dacă în viața oamenii și-ar dori mai puțin, nu mai mult?* era unul dintre mesajele scrise cu vopsea verde. Un altul, scris cu creta, părea un fel de mesaj personal și îmi spunea să renunț la viața materialistă din Londra. *Aruncă balastul și trăiești-ți viața.*

De la capătul debarcaderului am zărit impozanta clădire Empire State Building dispărând într-un nor care a învăluit-o și am auzit zgomotul îndepărtat al mașinilor care circulau pe 11th Avenue. Pe vremea lui Arturo exista o zicală: „În America, toate drumurile nu duc la Roma, ci la New York. Iar în New York,

toate drumurile duc la *the Battery*. Malul apei nu mai era centrul orașului, însă orașul era încă centrul Pământului.

Cu degetele înghețate și aproape complet amorțite, am scos din buzunar scrisoarea lui Arturo.

Am ajuns la ora șase, prea târziu pentru debarcare, dar destul de devreme pentru a admira peisajele minunate ale New Yorkului, care mi se succedau cu o viteză amețitoare prin fața ochilor, ca un caleidoscop fermecat. În spatele vaporului nostru a apărut o flotilă. Căpitanul a pus să sune cornul de ceață, iar ecoul a făcut numaidecât înconjurul golfului. Oamenii de pe vasele militare ale flotei au răspuns imediat cu fluierături și strigăte.

Privești-tea pe care toată lumea aștepta cu sufletul la gură să o admire era cea a Statuiei Libertății. Am trecut de ea, când am putut zări și portul. O mulțime de oameni s-au năpustit spre parapet ca să vadă mai bine, atât de mulți încât, la un moment dat, mi-am zis că vaporul o să se scufunde. Am auzit mai multe persoane exclamând: „O, uite, uite-l pe Columb!“ Nu cred că domnul Columb ar fi fost prea fericit de confuzia asta, pentru că statuia înfățișează, fără doar și poate, așa cum a explicat unul dintre pasageri, „o doamnă înaltă și solidă“.

După ce a sosit în New York, Arturo mai avea să călătorească încă trei săptămâni pentru a ajunge acolo unde îl aștepta slujba lui Don Domingo. Mai întâi a luat trenul până la New Orleans, apoi un vapor cu care a traversat Golful Mexicului până la portul Veracruz. De acolo a mers mai departe până în Mexico City, apoi până la Guadalajara, iar ultima etapă a călătoriei a făcut-o cu diligența.

Arturo îi promisese lui Mariah că va trimite pe cineva să o aducă la el de îndată ce își va permite să cumpere o casă. A lucrat în topitoria filaturii de bumbac a lui Don Domingo timp de doi ani și jumătate fără nicio singură zi de concediu, după care, la

începutul anului 1901, a chemat-o să vină la el. Povestea reîntâlnirii lor după atâta timp a fost și ea una dintre istorisirile preferate ale bunicii mele.

În ziua când a venit scrisoarea, mama mea, Mariah, a fugit la sora ei, Noria, țipând: „Plec în Mexic! Plec în Mexic!”

I-a citit Noriei scrisoarea lui Arturo, în care acesta îi spunea că a cumpărat o casă. Era situată pe cel mai elegant bulevard din centrul orașului și în apropiere se aflau câteva grajduri, proprietate personală. Casa avea o ușă mare, din lemn de stejar, și obloane albastre, iar în grădină creștea multă floarea-soarelui înaltă de peste trei metri. Când Noria a văzut biletul trimis de Arturo, a rămas mută de uimire. Biletul era pentru o cabină de clasa întâi pe vaporul Cunard, cu destinația New York. „Clasa întâi! a strigat Noria. Numai domnii și doamnele din înalta societate merg cu clasa întâi!”

Mariah simțea că trăiește într-un basm. Dorința i se împlinise și Făt-Frumosul ei avea să o ia pe calul lui înaripat.

Dar când i-a spus toate acestea tatălui ei, el nu a fost deloc impresionat. „Nu mi te-a cerut!”, a tunat el. „Și n-o să te las să te duci la New York de una singură, femeie nemăritată!”

Mariah avea sufletul distrus. I-a scris lui Arturo să-i transmită vestea proastă. Arturo i-a trimis imediat o scrisoare tatălui ei. Și-a cerut scuze că nu i-a cerut permisiunea și l-a rugat să o lase să plece, promițându-i tatălui că se vor căsători imediat după sosirea ei în Mexic.

Nu a fost însă destul pentru a-l îndupleca pe tatăl lui Mariah. Nu am de gând să-mi las fiica nemăritată să traverseze „singură Atlanticul”, a spus el.

Mariah, mai răvășită ca oricând, i-a scris din nou lui Arturo. Acesta i-a trimis numaidecât o telegramă tatălui

ei. Ne căsătorim când sosește la New York, înainte de asfințit.

În cele din urmă, tatăl lui Mariah a fost de acord.

În ziua în care ea a plecat să prindă vaporul din Liverpool, străzile erau pline de consătenii ei, veniți să-și ia rămas-bun. Lucrătorii din bumbăcărie și-au lăsat războaietele de țesut și i-au făcut toți semn cu mâna când au văzut trăsura ei.

Mariah nu mai stătuse niciodată într-un hotel, darămite să călătorească într-o cabină de clasa întâi, extrem de cochetă, cu draperii de catifea și mobilă de mahon. Fiecare clipă a voiajului i s-a părut un vis devenit realitate, dar cel mai mult a emoționat-o gândul că-l va vedea din nou pe Arturo.

A izbucnit în lacrimi când l-a văzut pe chei, îmbrăcat într-un costum nou-nouț, ținând în mână o floarea-soarelui uriașă, așteptând-o pe singura fată pe care a iubit-o vreodată, fata care traversase un ocean pentru a se mărita cu el.

Un bărbat cu pantaloni din stofă cadrilată model Rupert the Bear a pășit pe poarta de acces a vaporului Cunard. Un terrier alb, îmbrăcat cu o haină căptușită, pășea tacticos în fața lui, la capătul unei lese lungi, gâfâind și scoțând aburi pe gură. Câinele și-a ridicat piciorul și s-a lipit de gardul de la marginea debarcaderului, probabil exact în locul în care Arturo s-a plimbat, cândva, în sus și în jos, cu floarea-soarelui uscată în mână, așteptând-o pe Mariah să pășească pe estacadă.

Întotdeauna îmi închipuisem că străbunicii mei plecaseră de la vaporul lor direct la biserică. Însă acum, când mă aflam și eu pe același debarcader, uitându-mă la depozitele din zona în care se produceau conservele de carne, mi-am dat seama cât de improbabilă era această variantă. În ghidul de călătorie Baedeker existau două pagini scrise cu caractere foarte mici, în care erau

enumerare sute de lăcașuri religioase din Manhattan. Niciunul dintre ele nu avea alături vreo însemnare făcută cu creionul.

Nu știu exact de ce, dar mi s-a părut foarte important să găsesc locul în care s-au căsătorit străbunii mei. Poate pentru că dintre toate poveștile auzite de-a lungul timpului, aceasta era aceea în care aveam cea mai mare încredere că este adevărată. Însă pentru a găsi biserica respectivă, aveam nevoie de certificatul lor de căsătorie. Pentru a găsi certificatul de căsătorie, trebuia să aflu data exactă a sosirii lui Mariah. Și pentru aceasta, aveam nevoie să ajung pe Ellis Island.

Am traversat debarcaderul în sens invers și am intrat pe 11th Avenue ca să iau un taxi. Scăpasem de durerea de cap, iar norii care acopereau vârful clădirii Empire State începuseră să se risipească.

Doriseam să traversez portul până la Ellis Island stând singur pe punte, închipuindu-mi cum era să iei feribotul de pe pontonul Cunard după un voiaj de două săptămâni început în Europa. Și, totuși, mi-am petrecut timpul rezemat de balustrada feribotului, încercând să ignor comentariile preînregistrate, muzica obsedantă și mirosul de hot-dog.

Principala clădire de pe Ellis Island, cu imensele sale ferestre boltite și atriumul de 50 de metri, semăna mai mult cu un palat victorian decât cu un centru de imigrare. I-ar fi băgat în sperieți chiar și pe cei mai curajoși nou-sosiți. Când intrau în holul cel mare, imigranții primeau un ecuson, apoi bărbații erau despărțiți de femei și de copii și adunați, precum vitele dintr-un țarc, iar de aici toată lumea era dusă la înspăimântătoarele controale medicale. Imigranții erau obligați să probeze că nu sunt „deformați sau infirmi“ și să jure că nu suferă de nicio „boală contagioasă detestabilă sau periculoasă“. Apoi, fiecare dintre ei era nevoit să îndure un „test de inteligență“ pentru a demonstra că nu este „idiot, imbecil sau că nu suferă de tulburări psihice“.

Era îngrozitor să citești despre oameni, care veniseră aici din cealaltă parte a globului, după ce au parcurs o jumătate din

circumferința ecuatorului, și au ajuns chiar să zărească peisajul mirific al Manhattanului, că nu au reușit să treacă de testul medical sau de cel mintal, fiind puși să urce pe următorul vapor și să se întoarcă de unde au venit. Însă simplul fapt că am ajuns pe această insulă mi-a permis să înțeleg adevărata esență a Americii, o națiune-pionier, clădită pe speranță. America promitea un nou început în viață. Imigranții așteptau, așa cum se exprimase Arturo, „să înceapă o viață nouă“.

Am reușit să ajung la bibliotecă, la etajul trei, iar după un sfert de oră am găsit documentul care atesta sosirea lui Arturo la New York, în anul 1898. Nu mi-a fost prea greu nici să găsesc mențiunea datei la care sosise Mariah. Ea ajunsese acolo pe vaporul RMS *Etruria*, în ziua de 24 februarie 1901. Eu căutasem numele Nuttall, adică cel de fată, dar, când am căutat în arhivă, figura cu numele de doamna Greenhalgh, cu toate că încă nu era măritată.

Am mers la recepție să plătesc fotocopiile pe care le făcusem.

— Să înțeleg că străbunicii mei au trecut și ei prin această clădire? l-am întrebat pe omul de la recepție, care avea brodat pe umărul pulovărilor verde-măsliniu cuvântul PAZĂ.

— Sala principală are o capacitate de aproape 5 000 de persoane imigrante la orice oră din zi și din noapte, oameni care au asupra lor toate bunurile personale. Vorbea cu o voce obosită și plictisită, detașată, cu privirea ațintită la un metru deasupra capului meu, ca și când s-ar fi adresat unui grup numeros de turiști. Apoi s-a oprit și s-a uitat la mine de parcă ar fi apăsat pe un buton și a ieșit de pe pilot automat.

— Aceasta este străbunica dumneavoastră? a întrebat el, luând foaia de drum din mâna mea.

Eu am făcut un semn aprobator.

— Dar nu înțeleg de ce își spunea doamna Greenhalgh când încă nu era măritată.

— Mai puține întrebări.

— Pardon?

— Dacă spunei că ești căsătorit, ți se puneau mai puține întrebări.

— Deci, când a trecut pe aici, doar a spus că e măritată, deși nu era?

— N-a trecut pe aici, a zis el.

Eu i-am arătat cu mâna numele de pe hârtie.

— Dar aici scrie...

— Călătorea cu clasa întâi. Ofițerii de la imigrări se duc mereu pe vas la cabinele de clasa întâi și le pun pasagerilor câteva întrebări de rutină, asta dacă le pun, după care-i lasă liberi să părăsească vasul când vor ei. Plătești bilet de clasa întâi, primești servicii de clasa întâi. Plătești bilet de clasa a patra, sub puntea vaporului, ajungi pe Ellis Island.

În dimineața următoare, înarmat cu informația privind data la care sosise Mariah, am pornit la drum încercând să găsesc certificatul de căsătorie al străbunicilor mei. Funcționarul poliției de pe Ellis Island mă sfătuisese să merg la Arhiva Primăriei Municipale, situată imediat lângă clădirea Primăriei orașului New York.

Toate ferestrele din camera 103 erau închise și în încăpere se simțea un miros asemănător cu cel dintr-o sală de clasă, într-o școală, la sfârșitul zilei. Pe colțul meselor erau lipite afișe care avertizau: pe masa aceasta nu se pun haine, pungă, servietă. Nu se specifica însă locul în care vizitatorul putea să-și lase toate aceste obiecte.

Am mers la biroul de recepție. Fiecare arhivă este diferită și trebuia să aflu cota care să mă ducă la numărul de inventar, fișetul sau microfilmul dorit. Înainte de a apuca să deschid gura, un bărbat de la recepție m-a luat în primire și m-a întrebat:

— Ați completat formularul de înregistrare? Era înalt și chel, dar avea perciuni lungi, iar lentilele ochelarilor lui erau murdare de la urmele de degete.

— Nu știam că trebuie să completez un formular.

— Trebuie, a zis el, și s-a întors cu spatele la mine, concentrându-și atenția asupra unor hârtii.

Când am terminat de completat formularul, l-am întrebat :

— M-ați putea ajuta, vă rog, să găsesc certificatul de căsătorie al...

— Cinci dolari, a spus el. Își ținea brațele încrucișate pe piept și pe amândouă antebrațele avea tatuaje de mult decolorate.

— Pentru ce?

— Orice certificat, cinci dolari. Trebuie să plătiți. Spunând acestea, a scos de cine știe unde, alt formular și mi l-a împins în față. Completați-l!

Am oftat, mi-am scos un pix din buzunar și am început să scriu.

— Cu creionul ! a țipat el. Nu știți să citiți ? Și apoi a arătat cu degetul arătător spre un afiș de pe perete, pe care era scris că toate formularele trebuie completate numai cu creionul.

— Nu am creion.

— Poftim, a intervenit una dintre colegele lui, uitându-se la mine cu o expresie împăciuitoare, vrând parcă să-mi transmită să nu-l bag în seamă. Ea m-a ajutat să găsesc trei role de microfilm : Miri Manhattan 1897-1902 DE-KN, Toți mirii 1899-1901 FA-GR și Toți mirii 1901-03 GR-LO și apoi m-a condus la un dispozitiv de citire. După aceea mi-a luat fularul și haina și le-a pus pe un cuier.

M-am chinuit cu prima rolă și jumătate de microfilm. Am găsit familiile Greenberg, Greenhoot, Greenhall, și chiar o familie cu numele de Greenhut, dar nicio familie Greenhalgh. Mariah sosise pe 24 februarie, iar eu ajunsesem deja la sfârșitul lunii și încă nu descoperisem nimic. Nu pricepeam de ce nu se afla acolo. Singurul motiv care mi-a trecut prin minte a fost acela că Arturo așteptase câteva zile să i se elibereze certificatul de căsătorie. Am ajuns la sfârșitul lunii martie, am terminat și cea de-a doua rolă și tot nu am găsit nimic. Poate așteptase până după luna de miere ? Hai la aprilie, jumătatea lunii aprilie. Tot nimic. Poate se hotărâse să nu-și mai ia certificat de căsătorie ?

Pe când mă apropiam de sfârșitul celui de-al doilea microfilm, nu știu ce m-a apucat și am început să mă conving în sinea mea că,

de fapt, nici nu aveam nevoie să găsesc certificatul de căsătorie. Știam că s-au căsătorit în New York. Nu-mi trebuia niciun petic de hârtie care să dovedească acest lucru. Și totuși, din moment ce nu eram în stare să găsesc un certificat de căsătorie în Arhiva Primăriei Municipale din New York, unde toate documentele se aflau la locul lor și unde domnea o ordine desăvârșită, ce speranțe puteam avea că voi găsi o livadă de mango, undeva în Mexic ?

Apoi, brusc, am dat peste el. Căsătoria cu numărul 6603, 17 aprilie 1901. Mire, Arthur Greenhalgh. Mireasă, Mariah Nuttall. În continuare erau enumerate toate detaliile : vârsta celor doi, numele taților miresei și mirelui, al preotului care a oficiat slujba, Dr. Mark Darwood, și ale celor doi nași, Jorge A. Canalizo și Justo Aceredo.

Arhivele sunt, de regulă, locuri unde domnește liniștea, singurele zgomote care se pot auzi fiind foșnetul de hârtii și sunetele scoase de dispozitivele de citire a microfilmelor. Însă, din când în când, acest calm general este întrerupt de chiotele de veselie ale oamenilor care sar în sus de bucurie și încep să danseze, făcând semne triumfătoare cu brațele în aer ca fotbaliștii care înscriu un gol mult așteptat. M-am bucurat și eu de momentul meu, încheștând un pumn și exclamând : *Evrica ! Da !*

Am studiat certificatul pe ecranul din fața mea. Cine puteau fi oare acei nași ? Numele lor erau spaniole, dar eu nu le auzisem niciodată până atunci. Or fi fost doar niște oameni luați de pe stradă sau, poate, prieteni care îl însoțiseră pe Arturo venind cu el din Mexic ? Și, dacă răspunsul la această ultimă întrebare era afirmativ, atunci ce-or fi făcut aceștia după ce Arturo s-a întâlnit cu Mariah pe debarcader ?

Dar, apoi, am înțeles. Străbunicii mei nu se căsătoriseră înainte de asfințit, în ziua când a sosit ea. Ba, nu se căsătoriseră nici măcar în aceeași săptămână sau lună. Au așteptat aproape două luni. Acesta fusese micul lor secret. Până în momentul de față. Pentru prima oară, Arturo și Mariah se pomeniseră singuri, eliberați de constrângerile convențiilor și intervențiile părinților și,

prin urmare, s-au comportat exact la fel ca doi tineri îndrăgostiți care voiau să se distreze. Am simțit un fior de mândrie.

Adresa trecută pe certificat era West 18th Street. Dacă biserica respectivă exista încă, aveam șansa să merg spre altar exact la fel cum merseseră și ei.

După ce am schimbat de câteva ori metrourl, am identificat strada, care avea pe ambele părți copaci înalți și subțiri, fără frunze. N-am văzut nicio biserică. În fața mea mergea un distribuitor UPS îmbrăcat în uniformă maro, care ducea un colet măricel. La un moment dat, s-a oprit și a deschis o agendă, când a ajuns în fața unui bloc de apartamente care avea la intrare o copertină cafenie. Am aruncat o privire în acea direcție, m-am uitat la certificat și am văzut că era exact aceeași adresă: 350 West 18th Street. Distribuitorul UPS a apăsat pe o sonerie și, după câteva momente, a intrat în clădire. Prima reacție a fost să intru și eu după el, dar în ultima clipă m-am oprit. Ce să-i spun? Bună ziua, caut biserica ce se afla aici, unde acum se află apartamentul pe care îl căutați dumneavoastră. Știți unde este?

Am mai petrecut câteva zile căutând cu înfrigurare prin arhive și biblioteci, însă în cele din urmă, mi-am dat seama că, și dacă aflam tot ce-mi propusesem să aflu, nu erau decât niște informații tangențiale despre călătoria străbunicului meu. Adevăratele descoperiri aveam să le fac în Mexic.